

Čist za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.
—
This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARCE

Entered as second-class matter, Dec. 8, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 587 So. Centre Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilepli-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (103)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
steče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 102.

Chicago, Ill., 24. avgusta (August), 1909.

Leto (Vol.) IV.

Pozor delničarji!

V petek dne 27. avg. t. l. se vr-
ni občni zbor Jugosl. del. tisk.
družbe. Začetek točno ob 8 uri
večer v Narodni dvorani 587 S.
Center Ave. Pridite vsi!

ODBOR.

NAŠIM SODRUGOM.

Gotovo bi bilo napak, če bi se mi
v bojih za naše ideje ne ozirali
prvotno na svoje sodruge, so-
misljenike, kot se oziramo in kot
da vemo, kje so, kod se gibljejo
in kaj nameravajo. Njč manj pa
moramo gledati tudi na lastne
vrste, da so dobro organizovane
in da se izobrazijo vedno bolj in
bolj.

Za nas ne sme biti še zadosti,
da pridobimo jednega sodruga.
S tem se ni končalo, ampak pravi-
naprav šele začelo delo za nas.
Nikakor namreč ne zadostuje, da
kdo pravi: jaz sem socialista. Če
se ga pa upraša, zakaj si socialist
ali kaj je namen socializma sa-
mega, pa ne ve odgovora. — Drugi
zopet mislijo, da je to dovolj za-
njo, če so naročeni na Proletarca
in mogoče še kak drug socialis-
tičen list; da se še bolj utrdijo v
tej veri in da se bolj pokažejo sa-
mi sebi, da so res socialisti, da-
rujejo morda še vsakega pol leta
kak kvoder v socialistične na-
mene. To je potem popolni dokaz
zanje in za druge, da so v resnici
socialisti.

Če primirjamo, da je socialis-
tično gibanje med takojšnjimi Slo-
venci še primirna mlada, mora-
mo reči, da so naše vrste za ta
kratk čas v resnici velike. Pri-
tati zopet moramo, da stoje v
naših vrstah najbolj izobraženi
ljudje, ljudje, kateri res nekaj mi-
slijo, čutijo in imajo prepričanje.
Baš radi imenovanih lastnosti so
postali socialisti. Kdor misli,
kdor čuti, opazuje, ne more iti
kar tako mimo vsakdanjih do-
godkov.

Priznamo tudi, da sodrugi do-
volj žrtvujejo v naše vojne na-
mene, ampak s samimi žrtvami se
je še malo doseglo. Glavno je
delovanje za stvar. Delo vodi do
gotove zmage. S trenutkom, ko
zaznamo delovati, smo ustopili v
borbo. In to borbo moramo vodi-
ti dalje, vztrajno in složno. So-
drug, ki dela za stvar, za socia-
lizem, je resničen sodrug. Tisti
pa, kateri le čita socialistične li-
ste, ki da tuptam kak kvoder v
te namene in kvečjem nosi še
strankin znak, pa misli da je do-
volj — je le števeni sodrug. To
se pravi: ker se prištevajo slučajno
med socialiste, je torej socialist.
Ampak stranka pa nima od nje-
ga nobene duševne podpore; on
ne stoji v vrstah tistih, kateri se
bore, radi njega bi misel prav-
tako lahko zmagala ali zaspala,
kot bi ga ne bilo zraven. Je sicer
res, da je v boju tako potreben
tisti, ki se bori in tisti, kateri pri-
pomore samo do sredstev, da je
borba uspešnejša. Toda pozabiti
ne smemo, da nam je to orožje
— denar — le sredstvo, nikakor
pa ne pogoj za konečno zmago.
Zmagali bi tudi brez tega, ampak
boj bi bil daljši.

Naši sodrugi kažejo veliko do-
bre volje, darujejo dovolj ampak
dela se premalo. Par sodrugov je,
kteri so naravnost vzgled, kako
se mora delovati in kaj premore
tudi samo jeden, če je dosleden
v svojem delovanju. Ko bi imeli
mi nekaj več takih delavcev, pa
bi bili na brez primire boljsem
stališču kot smo.

Ali si že kdaj premišljeval, ko
si prejel Proletarca, kdo je po-
skrben za to, da imaš ti najraz-
novejši čtivo, da te uči, za-
bava, razvedruje? Ali veš, da je
vsa Proletarec že skoro jedno le-
to dela par poštvalnih sodrug-
ov? Ali ti je znano, da delajo
ti sodrugi za vsakdanji kruh kot
moraš delati ti; ko pridejo z dela
tudi in zmučeni, ne počivajo,
kot mogoče ti, mislijo, gradijo,

sestavljajo to, kar ti čitaš. In vse
to velikansko delo opravljajo za-
stojni, iz ljubezni do prepričanja
in iz ljubezni do tebe — delavca.
Da ni teh, bi ne bilo Proletarca.
Ne bilo bi ga pa zato, ker imamo
prepičlo število resničnih delav-
cev za stvar namreč. S čudovito
poštvalnostjo delujejo ti ljud-
je in le na ta način je mogoče,
da se shaja s pičlimi dohodki.

Ti ljudje žrtvujejo torej toli-
ko a žrtvovali bi radi še več, ko
bi videli, da rodi njihovo delo tu-
di delavne sodruge in ne samo
števne. Z veliko večjim veseljem
bi se poprijeli svojega dela, če bi
delali tudi naši sodrugi. Tako se
pa večkrat zgodi, da upraša kdo
samega sebe: čemu pa delam to-
liko? Drugi porabijo prosti čas
za počitek, jaz ga moram pa za
novo delo. Ali so ljudje opravi-
čeni, da zahtevajo od par oseb
vse, od vseh drugih pa skoro
nič? Človek dela z besedo in z
vzgledom, budi in drami — a ne
najde zunaj tistega zanimanja,
priznanja in dela kot bi ga moral
najti.

Mogoče si bodeš mislil, ko pre-
čitaš te vrste: ja saj bi tudi jaz
rad delal ampak nisem zmožen da
bi kaj tako dobro napisal kot bi
rad. Dobro. Ampak na svetu ne
morejo biti vsi ljudje krojači ali
kovači ali pisatelji. Delujejo lah-
ko za stvar, ne da bi ti bilo tre-
ba kaj pisariti.

Ko prideš domov z dela, naj bo-
de tvoja dolžnost, da ne zaostaneš
za drugimi ampak da tudi ti ne-
kaj žrtvuješ. Par ur vsak teden,
pa bi se dobro poznalo. Sredstev
za boj ni nikoli preveč.

Kolikokrat si imel iti za Pro-
letarca okrog? Ali si se potrudil,
da pridobiš jednega naročnika
ali jednega sodruga? Dobro veš,
kako se moramo boriti, da ohrani-
mo naš list. Nešteto prilik si že
imel, kjer bi bilo par besedij za-
leglo, da bi bil dobil naročnika,
podporo ali karsikoli. Če hoče
človek kaj znati, se mora učiti.
Ali si bil kdaj učitelj našim na-
sprotnikom? Ali si jim že kdaj
povedal, da socializem ni delav-
ska pošast ampak delavski blagor
in da je socializem tisti prijatelj
zatiranih, trpečih? Socializem so-
vražijo samo kapitalisti in pa ti-
sti, ki ga ne poznajo. Če bi bil
ti v tvojem kraju vsaj deloma vr-
šil svojo dolžnost, pa bi bila mo-
goče že večina pri nas. Tako si pa
še danes najbrže do malega sam.

Čas je prijatelj — sodrug, da
tople malo premisliš pa da se en-
krat že zdrmaš in se ne zadovol-
liš več, da gledaš iz galerije, kako
se drugi bore, ampak da tudi sam
primes za orožje. Potem bomo
napredovali, potem se boriš še
vse uspešnejše, kot se borimo do
zdaj. Kako je treba delovati, da
se doseže uspeh, ti hočem pove-
dati v bodočih številkah lista. Od
tebe pa upamo, da ne bodeš samo
rekel: to je lepo, to je pametno,
ampak da bodeš tudi kaj storil.

Štrajk v McKees Rocks, Pa.

Zadnja poročila o štrajkujočih v
McKees Rocks govore, da je pri-
šlo v nedeljo večer med državni-
mi konštabelji in štrajkujočimi
do krvavih spopadov, v katerih je
padlo nekaj štrajkarjev, nekaj
skebov in nekaj konštabeljarjev.

Boj je trajal neprenehoma 18
ur. Žene štrajkujočih delavcev —
tako poročila kapitalistično časo-
pisje — so metale žareče bom-
be. (!)

Nadalje pravi to časopisje, da
so štrajkarji imeli načrt pognati
v zrak Pressed Steel Car Compa-
nijsko podjetje, v katerih so na-
stavljeni skebi. Trdi se tudi, da
so delavci otrovali jedila za ske-
be in da je pričakovati več smrtnih
slučajev. Na potu da je mi-
lica.

Štrajkarji, katerih je nad 4000,
so dobro oboroženi in so že par-
krat streljali v poslopje Pressed
Steel Car Companije. To so sto-
rili očitno z namenom, da bi
izvabili ven konštabelje in pre-

ganjače, ki stražijo skebe. Vsi
štrajkarji so si svesti, da drža
Companija skebe proti njih volji
v posloplju in s streljanjem so jim
štrajkarji hoteli pomagati, da
bi se rešili iz poslopja in bi nato
rebelirali proti Companiji.

V nedeljo večer so štrajkarji u-
bili nekega expolicista Exlerja, ki
je dovažal kompaniji skebe. Com-
panija je trdovratna in neče de-
lavcem pripoznati pravice. Z vsa
krutostjo nadaljuje svojo trdo-
vratnost in kliče na pomoč vladne
organe vsevrste.

Na drugi strani pa tudi delavci
ne odnehajo in skušajo na vse
načine, da bi prepodili skebe iz
mesta in si tako zagurali pravi-
vičnega zmaga.

Dva moža, ki sta po sreči ušla
iz poslopja Pressed Steel Car
Co., sta pripovedovala, kako ju je
neki agent na ulici v New Yorku
zabil tjeke. Dejala sta, da jima
je obljubil delo na železnici bli-
zu Pittsburgha, Pa. Zvečer sta se
odpeljala s 40 timi drugimi de-
lavci, katerih kontrakti so se gla-
sili vsi za delo na železnici. Ko so
pa prišli drugi dan po železnici
do Youngstown, O., so jim pa ne-
ki agentje pobrali kontrakte in
jih premestili v neke "boxcare",
ktere so stražili privatni detekti-
vi z nabasanimi puškami. Tukaj
so bili vsi pravi jeniki. Ko so
se vrata teh "box car" odprla,
so bili v posloplju Pressed Steel
Car Co. Tukaj šele so iznašli,
da so jih vjeli, da bi uničili
štrajk. — Pa pravijo eni, da ne
živimo v dobi razredne borbe.

INDUSTRIJALNA UNIJA NA POMOČ ŠTRAJKARJEM V McKEES ROCKS, PA.

Poziv!

Deset tisoč naših bratov se bo-
juje v McKees Rocks za zboljša-
nje svojega bednega položaja.
Dolga leta se je na nečevnem na-
čin šikaniralo te delavce, ki so
s svojim delom obogatili magna-
te Pressed Steel Car Co., sami pa
bili z otroci in ženami navezani
na milost in nemilost gospoda-
rjem orodja.

Kakšne neznosne razmere so
vladale v prostorih te tvornice,
ni mogoče popisati. Vse, kar se
događa sedaj, ni nič drugega ne-
go klice na pomoč v trpljenju, ka-
tereja je moralo delavstvo tako
dolgo mučno in težavno prena-
šati.

Sedanji boj v McKees Rocks je
bil splošnih delavcev v jekleni
industriji, kajti delavci se selijo
iz kraja v kraj in zato bi morali
vsi biti le hvaležni tem v McKees
Rocks, da so začeli boj, ki ne bo
hasnil le njim ampak vsem, ki bo-
do kdaj iskali dela tod okoli.

Malone vse druge stroke so or-
ganizirane, le delavci v jekleni in-
dustriji še ne in zato so do sedaj
občutili toliko gorja.

Ti delavci hočejo sedaj organi-
zacijski!

Pressed Steel Car Co. pa dobro
ve, kaj pomeni to zanjo, zato
skuša z vsemi sredstvi, da bi strla
delavcem vratove in da bi ji bilo
še v bodoče vstanu postopati z
delavci tako samooblastno in ši-
kano kot dosedaj.

Štrajkarji in njih družine se
bojujejo hrabro. V tem trenutku
jim je treba le pomoči in igra je
dobljena.

Nič več ne bodo šli delavci kot
posamezniki v tovarne Pressed
Steel Car Co. ampak organizira-
ni, kot en mož, ki se zavedajo
svojega razreda.

Skozi moč svoje Industrijske
organizacije bodo v prihodnje in
sedaj stali svoje zahteve in vo-
dili v nadalje svoje boje.

Vendar pa je pred vsem sedaj
prva dolžnost vseh zavednih de-
lavcev, da priskočijo v gmotnem
oziru na pomoč tem bojevnikom.

Denarna pomoč v tem važnem
trenutku, ko se gre za organizi-
rati sodelavce in bojevati boj na-
pram nenasitnim kapitalistom je
prvi pripomoček, iz tega pride
drugo.

Vsled tega se obračamo do vseh
zavednih delavcev širom Amerike,
naj po možnosti prispevajo.

Vsi doneski, kakor sploh vsi
računi tičejo se te afere bodo ob-
javljeni točno v Free Press, New
Castle, Pa.

Naslov, kamor naj se pošiljajo
vsi doneski je: "Relief Fund,
Box 622, New Castle, Pa.

Slovenci delavci v Ameriki!
Boj McKees Roških delavcev je
naš boj, vsled tega naj vsak, kdor
more kaj prispevati v ta Fond —
nekaj prispeva.

Pressed Steel Car Co. mora pri-
znati delavcem njih pravice!

K temu pa naj pripomorejo na-
ši centje!

Kdor hitro da — dvakrat da.

Svetoven pregled.

— Splošna stavka na Švedskem
dobi od dne do dne resnejša li-
ca. Med tem ko je stavka v celi
deželi v polnem tiru se pa delavci
vseh strok priglašajo za vstop v
Unije. Od vseh strani prihajajo
prispevki za štrajkujoče. Napo-
ved splošne stavke se odobrava
splošno. Podjetniki — kapitali-
sti so se začeli izseljevati, ker se
boje, da kmalu ne bo živega. De-
lavci producirajo le zase. Voja-
štvo po mestih simpatizira z de-
lavci, zato vlada med višjimi kro-
gi nepopisen strah.

Štrajk se bo kmalu razširil na
vse stroke, tako da bodo tudi že-
leznice prenehale z dovažanjem.

V luki Stockholm stoji razne
tujemske ladje, ki ne morejo
dobiti naročenega blaga.

Gospodarska kriza je postala
tudi na Švedskem zelo občutna.
Brezposelnost se je zelo množila.
To so hoteli kapitalisti porabiti
na škodo delavcev in bilo je vsled
tega mnogo sporov. Ko je bila
spomladi še vedno kriza, so pod-
jetniki razkrili svoje načrte; v po-
sameznih strokah, v papirniški in
konfecijski industriji, pri cestnih
in vodnih stavbah so napovedali
delavcem znižanje plače in po-
daljšanje delavnega časa. Te 're-
forme' so delavci seveda odklo-
nili. Na to so podjetniki izpri-
delavci v raznih odjetjih. V krat-
kem je bilo 13.000 delavcev na
cesti. Vsako posredovanje je bilo
brezuspšno; tudi vladni zastop-
nik ni nič opravil. Predzadnji
ponedeljek so podjetniki izpri-
delavci 40.000 delavcev, okrog 18.000 iz
lesne in do 22.000 iz tekstilne in-
dustrije. Obenem so naznanili, da
bodo izpri-še 30.000 kovinarjev,
če se delavci ne vdajo brezpogo-
jno do 2. avgusta; če tudi to "ne
pomaga", pa odpuste vse organi-
zirane delavce in ne bodo zana-
pravi nikdar več jemali organi-
ziranih delavcev v delo. Podjetni-
kom gre sploh zato, da bi razbili
delavsko organizacijo. — Ker no-
bene pogajanje ni koristilo, je
delavska zveza sklenila zadnji
korak — napovedala je za 4. au-
gusta generalno stavko.

— Norosti nacionalnega šovi-
nizma. — "Rheinisch-Westfälische
Zeitung" piše: Z ozirom na češke
nastope proti Nemcem poznamo
sredstvo, ki ga izdamo novemu
kancelarju. V Nemčiji živi 50.000
Čehov od nemškega denarja in
nemškega gostoljuba. Ker Nemci
nočejo tekmovali s češkimi su-
rovostmi, bi se priporočalo, da bi
vlada z ozirom na bodočnost Nem-
cev pozvala te Čeha, naj se v tri-
krat štiriindvajsetih urah pobere
čez mejo. Obenem bi se moralo
sosedni habsburski državi nazna-
niti, da nemške oblasti niso več
zmožne, da bi varovale med nami
prebivajoče Slovence pred even-
tualno silo.

— Ruski zunajni minister Iz-
volskij je v pogovoru z nekim
časnikarjem povdarjal prijatelj-
stvo med angleško in rusko vla-
darsko rodbino in med obema dr-
žavama. To prijateljstvo, da je
močna garancija evropskega in iz-
ven evropskega mira. Predvsem
je Perzija primera te prijateljske
zveze. Rusija bo takoj umaknila

— Sodbav v antimilitarističnem
procesu v Pragi se je izrekla v so-
boto 31. m. m. Obsojeni so trije
zaradi zapeljavanja vojakov na
kršenje službene dolžnosti vsak
na 4 mesece težke ječe, poostrene
mesečno z dvema postoma; dalje
4 zaradi istega zločina vsak na 5
mesecev težke ječe z enakimi po-
sti, dalje 3 zaradi kršenja dolž-
nega spoštovanja do Nj. Veličan-
stva in do vladarske hiše vsak po
3 mesece težke ječe z 2 postoma
na mesec. Torej je vseh obsoje-
nih 11, ostalih 35 je oproščenih.
Vložena je ničnostna pritožba.
Tudi v parlamentu nameravajo
češki poslanci spraviti zadevo na
razgovor.

— Prot Tolstemu. Krakov, 26.
julija. Iz Peterburga se javlja, da
bo v kratkem proti Tolstemu pro-
ces radi njegove knjige "Božje
kraljestvo v nas". Tolstoj ima
dva glasovita odvetnika.

— Turški veliki vezir je izjavil,
da so neutemeljene vesti, ki pri-
povedujejo, da pristopi Turčija
trozvezi. Turčija hoče ostati ne-
vtrajna; ona želi prijateljstvo
vseh držav, ne mara pa, vsaj za
sedaj, nobene aliance. Utrditi pa
mora prijateljske vezi z balkan-
skimi državami.

— O perzijskih razmerah pripo-
veduje ruska brzojavna agentu-
ra, da ni nova perzijska vlada nič
sovražna Rusiji. Ustanovila se je
celo stranka za perzijsko-rusko
zblizanje; njen odbor v Teheranu
je res poslal po deželi ukaz, naj
se povsod ustavi protiruska agi-
tacija.

— Pravi Tolstemu. Krakov, 26.
julija. Iz Peterburga se javlja, da
bo v kratkem proti Tolstemu pro-
ces radi njegove knjige "Božje
kraljestvo v nas". Tolstoj ima
dva glasovita odvetnika.

— Turški veliki vezir je izjavil,
da so neutemeljene vesti, ki pri-
povedujejo, da pristopi Turčija
trozvezi. Turčija hoče ostati ne-
vtrajna; ona želi prijateljstvo
vseh držav, ne mara pa, vsaj za
sedaj, nobene aliance. Utrditi pa
mora prijateljske vezi z balkan-
skimi državami.

— O perzijskih razmerah pripo-
veduje ruska brzojavna agentu-
ra, da ni nova perzijska vlada nič
sovražna Rusiji. Ustanovila se je
celo stranka za perzijsko-rusko
zblizanje; njen odbor v Teheranu
je res poslal po deželi ukaz, naj
se povsod ustavi protiruska agi-
tacija.

— Pravi Tolstemu. Krakov, 26.
julija. Iz Peterburga se javlja, da
bo v kratkem proti Tolstemu pro-
ces radi njegove knjige "Božje
kraljestvo v nas". Tolstoj ima
dva glasovita odvetnika.

— Turški veliki vezir je izjavil,
da so neutemeljene vesti, ki pri-
povedujejo, da pristopi Turčija
trozvezi. Turčija hoče ostati ne-
vtrajna; ona želi prijateljstvo
vseh držav, ne mara pa, vsaj za
sedaj, nobene aliance. Utrditi pa
mora prijateljske vezi z balkan-
skimi državami.

— O perzijskih razmerah pripo-
veduje ruska brzojavna agentu-
ra, da ni nova perzijska vlada nič
sovražna Rusiji. Ustanovila se je
celo stranka za perzijsko-rusko
zblizanje; njen odbor v Teheranu
je res poslal po deželi ukaz, naj
se povsod ustavi protiruska agi-
tacija.

— Pravi Tolstemu. Krakov, 26.
julija. Iz Peterburga se javlja, da
bo v kratkem proti Tolstemu pro-
ces radi njegove knjige "Božje
kraljestvo v nas". Tolstoj ima
dva glasovita odvetnika.

— Turški veliki vezir je izjavil,
da so neutemeljene vesti, ki pri-
povedujejo, da pristopi Turčija
trozvezi. Turčija hoče ostati ne-
vtrajna; ona želi prijateljstvo
vseh držav, ne mara pa, vsaj za
sedaj, nobene aliance. Utrditi pa
mora prijateljske vezi z balkan-
skimi državami.

— O perzijskih razmerah pripo-
veduje ruska brzojavna agentu-
ra, da ni nova perzijska vlada nič
sovražna Rusiji. Ustanovila se je
celo stranka za perzijsko-rusko
zblizanje; njen odbor v Teheranu
je res poslal po deželi ukaz, naj
se povsod ustavi protiruska agi-
tacija.

— Pravi Tolstemu. Krakov, 26.
julija. Iz Peterburga se javlja, da
bo v kratkem proti Tolstemu pro-
ces radi njegove knjige "Božje
kraljestvo v nas". Tolstoj ima
dva glasovita odvetnika.

— Turški veliki vezir je izjavil,
da so neutemeljene vesti, ki pri-
povedujejo, da pristopi Turčija
trozvezi. Turčija hoče ostati ne-
vtrajna; ona želi prijateljstvo
vseh držav, ne mara pa, vsaj za
sedaj, nobene aliance. Utrditi pa
mora prijateljske vezi z balkan-
skimi državami.

— O perzijskih razmerah pripo-
veduje ruska brzojavna agentu-
ra, da ni nova perzijska vlada nič
sovražna Rusiji. Ustanovila se je
celo stranka za perzijsko-rusko
zblizanje; njen odbor v Teheranu
je res poslal po deželi ukaz, naj
se povsod ustavi protiruska agi-
tacija.

— Pravi Tolstemu. Krakov, 26.
julija. Iz Peterburga se javlja, da
bo v kratkem proti Tolstemu pro-
ces radi njegove knjige "Božje
kraljestvo v nas". Tolstoj ima
dva glasovita odvetnika.

— Turški veliki vezir je izjavil,
da so neutemeljene vesti, ki pri-
povedujejo, da pristopi Turčija
trozvezi. Turčija hoče ostati ne-
vtrajna; ona želi prijateljstvo
vseh držav, ne mara pa, vsaj za
sedaj, nobene aliance. Utrditi pa
mora prijateljske vezi z balkan-
skimi državami.

— O perzijskih razmerah pripo-
veduje ruska brzojavna agentu-
ra, da ni nova perzijska vlada nič
sovražna Rusiji. Ustanovila se je
celo stranka za perzijsko-rusko
zblizanje; njen odbor v Teheranu
je res poslal po deželi ukaz, naj
se povsod ustavi protiruska agi-
tacija.

— Pravi Tolstemu. Krakov, 26.
julija. Iz Peterburga se javlja, da
bo v kratkem proti Tolstemu pro-
ces radi njegove knjige "Božje
kraljestvo v nas". Tolstoj ima
dva glasovita odvetnika.

— Turški veliki vezir je izjavil,
da so neutemeljene vesti, ki pri-
povedujejo, da pristopi Turčija
trozvezi. Turčija hoče ostati ne-
vtrajna; ona želi prijateljstvo
vseh držav, ne mara pa, vsaj za
sedaj, nobene aliance. Utrditi pa
mora prijateljske vezi z balkan-
skimi državami.

— O perzijskih razmerah pripo-
veduje ruska brzojavna agentu-
ra, da ni nova perzijska vlada nič
sovražna Rusiji. Ustanovila se je
celo stranka za perzijsko-rusko
zblizanje; njen odbor v Teheranu
je res poslal po deželi ukaz, naj
se povsod ustavi protiruska agi-
tacija.

— Pravi Tolstemu. Krakov, 26.
julija. Iz Peterburga se javlja, da
bo v kratkem proti Tolstemu pro-
ces radi njegove knjige "Božje
kraljestvo v nas". Tolstoj ima
dva glasovita odvetnika.

— Turški veliki vezir je izjavil,
da so neutemeljene vesti, ki pri-
povedujejo, da pristopi Turčija
trozvezi. Turčija hoče ostati ne-
vtrajna; ona želi prijateljstvo
vseh držav, ne mara pa, vsaj za
sedaj, nobene aliance. Utrditi pa
mora prijateljske vezi z balkan-
skimi državami.

— O perzijskih razmerah pripo-
veduje ruska brzojavna agentu-
ra, da ni nova perzijska vlada nič
sovražna Rusiji. Ustanovila se je
celo stranka za perzijsko-rusko
zblizanje; njen odbor v Teheranu
je res poslal po deželi ukaz, naj
se povsod ustavi protiruska agi-
tacija.

— Pravi Tolstemu. Krakov, 26.
julija. Iz Peterburga se javlja, da
bo v kratkem proti Tolstemu pro-
ces radi njegove knjige "Božje
kraljestvo v nas". Tolstoj ima
dva glasovita odvetnika.

— Turški veliki vezir je izjavil,
da so neutemeljene vesti, ki pri-
povedujejo, da pristopi Turčija
trozvezi. Turčija hoče ostati ne-
vtrajna; ona želi prijateljstvo
vseh držav, ne mara pa, vsaj za
sedaj, nobene aliance. Utrditi pa
mora prijateljske vezi z balkan-
skimi državami.

katerimi so bili zastopniki avtro-
ogerskih sog. demokratov drž. po-
slancea Némec, Skaret in sodr. Et-
bin Kristan, Buchinger, Dragiša
Lepčević in Vilim Bukšeg. Polici-
ja se je zadržala še precej "evro-
pejsko", sicer je stražila delega-
te, da se jim ni nič hudega — pri-
petilo. Bila jim je namreč vedno
za petami.

— Blaženi slovenski kapitalizem
kaže svoje robove v Gorici, in če
ima delavsko ljudstvo tam kaj
ponosa, bo moralo odklenkati o-
šabnosti te gospode. Tiskarsko
društvo hoče izposlovati vsake-
mu tiskarskemu delavcu po teden
odpusta na leto. Vse tiskarne v
Gorici so privolile v to, izjemo
sta napravili samo — dve sloven-
ski tiskarni: Gabrščkova in pa
klerikalna "Narodna tiskarna".

V sovrastvu do delavcev so to-
rej slovenski liberalci in sloven-
ski klerikalci popolnoma enaki.
Posebno zanimiva je izjava vodje
Narodne Tiskarne, Lukežiča, ki
je tudi vodja goriških "krščan-
skih socialcev". Dejal je namreč,
če bi on bil gospodar, da bi na-
ravnost odklonil, češ, da delavci
niso vredni odpusta. Gabršček je
pa dejal, da si bo poiskal neorga-
nizovane delavce! Tak je narod-
njaško-klerikalni kapitalizem.

— O rekonstrukciji Bienenho-
vega kabineta, o kateri se je že
davno govorilo, ugibajo zdaj zo-
pet političarji, ki se dolgočasijo.
Nemško-nacionalna koresponden-
ca pripoveduje: V političnih kro-
gih zatrjujejo, da se v kratkem
prično med vlado in strankami
pogajanja radi rekonstrukcije mi-
nistristva. Iz kabineta bi pred

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovenska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Oglasni po dogovoru. Pri spremembi izplačila je poleg novega naznani tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workers' Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske socialistične organizacije v Ameriki

Joe Jenik, President; John Petrich, Secretary; Frank Mladic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year. ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS): "PROLETAREC"

537 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

31

Mi, ki nismo nič, bodimo vse.

Če hočeš nekaj doseči, moraš tudi nekaj delati.

Tlačnega nasiti, predno ga hočeš poučevati.

Socializem apelira na tisto večino ljudi, ki so gospodarsko nagi.

Človek se ne more imenovati katoličan, dokler prizna tlačništvo sočloveka nad človekom.

Kaj snuješ, delavec, da pridobiš več plače, in skrajšanje delavnika?

Ena unija, en znak, en tlačitelj, bodi geslo!

Ena delavska unija za vse delavce, kateri delajo za mezdo, naj bode naš cilj!

Delavec v Ameriki bolj ljubi svoje boss-e, kakor svoje žene in družine.

Ako so nebesa, pekeli, evangeliji, sveto pismo in cerkve, mora pač tudi Bog biti. To je zadrega.

13 in pol centa na uro za delavce (section hands) na Great Northern železnici. Prosperiteta, ali pa sramota.

Naša domovina je cel svet, naša zastava ena; rdeči, revolucijarni prapor, za bratstvo in svobodo.

Delavec, ako potrebuje par čevljev in nima denarja, mora delodajalcu storiti za \$15 vrednosti prejšnjega, ko si zamore kupiti par čevljev.

Slabe razmere delajo ljudje z njihovimi misli, ker menijo, da ne more biti bolje, pa si nečisto pomagati.

Če kapitalisti mislijo, da proletarijat nima pravice do naravnega bogastva, tedaj kapitalisti tudi nimajo pravice do proletarijata.

Če bi bili delavci pravega duha, bi noben delavec ne hodil razcapan, niti bi ne bilo elegantnih postopačev.

Slovenski proletarci v ospredje! Pokažite vašo barvo; prosperiteta za nas je v socializmu!

Če smo vsi jednako ustvarjeni, zakaj se pa pokaže razloček takoj, ko se oblečemo?

Za sedanje zločine in prostitucije — pravijo kapitalistični listi, — se zamore odpraviti z novimi zakoni.

Delavci se morajo mednarodno — industrialno organizirati, ako hočejo, da bodo živeli, sicer bodo kmalu gnjili.

Zakaj delavci vedno gledajo po cenah prenočišč, restavracijah in gledališčih? Zato, ker jih vedno primanjkuje.

Kapitalistična moč obstoji v industriji, dokler delavska moč ni organizirana v industrialni uniji, do tedaj bodo kapitalisti kontrolirali tudi delavsko moč.

Delavci bi že morali enkrat prenehati kupovati svilnate obleke in avtomobile postopaškim ljudem. Ni moralno.

Ako moraš stanovati v uševem, in v polno druge golazni — taborišču, ali si kratkočasni življenja, delavce? Boss Tvoj živi v prijetnem domu, ali se on kratkočasni v njem? On ima ženo in družino, veselje in vse drugo, in Ti? Kje je Tvoja žena in družina, delavce?!

Ako ti ne veš, kaj pomeni industrialna unija, je gotovo, da tvoj boss vé. Boss rabi možgane da te zna dreti, ti pa ne rabiš tvojih možgan, da bi se obranil dreti. Industrialna unija pomeni več jela in manj dela. Ali je to znano?

Nekdo je šel v blaznico znamenit videti blazne. Pisedši tja, vidi nekega človeka vozečega samokolnico, katero je ravno povznil na robe. Obiskovalec ga vpraša, zakaj prevrača narobe samokolnico. "Zato, ker sem blazen," mu odgovori oni: "Ako bi bil jaz prav postavil samokolnico, tedaj bi mi jo napolnili z opeko." — Blazen?

Izvoli mene, ti delavska greca, v administracijo, pa bodeš imel vedno dela čez glavo, in \$2 na dan. Jaz bodem vse zakone upejal proti tebi. Ali se ne spominjaš, stvari dečko, koliko smo že storili zate; nič ne de, če se življenjska sredstva malo podraže, tvoja žena (ako jo imaš) ti lahko pomaga iz radrege, ako gre pratio. Tako se govori ob volitvah.

Ivan Šolar.

CAR BATJUŠKA.

Nikolaj II. poglavar biričev in krvnikov, zatiralec ruskega naroda, potuje po Evropi. V svoji državi se ne upa storiti nobenega koraka, če ga ne stražijo cele brigade vojakov, legije policajev in noštevih vohuni in ogleduhi. Tako ga ljubi "njegov" narod, da se ga beli car bolj boji kakor kuge in kolere. Razlogov ima dovolj za svoj strah, saj mu ga vdihuje slaba vest, ki mu pretresa kosti po dnevu in mu kaže krvave žrtve ter fantastične pošasti v sanjah.

Krvavi car obiskuje evropske dvore. Solidarnost narodov se pa tako krepi, da pozdravljajo ruskega tirana na vseh koncih in krajih enaki glasovi kakor doma. Oficielni krogi ga sprejemajo, zakaj njihove glave mislijo diplomatično, ne pa človeško; toda ljudstvo protestira po vseh deželah strastno, vneto proti obisku in proti slavnostnemu sprejemanju moza, ki je odgovoren za neslišne grozote, zaslužnjevanje, mučenje in ubijanje najplemenitejših sinov naroda. Na francoskem, na Angleškem in v Italiji se mogočno dvigne ljudski glas, ki mora doseči tudi ušesa carjeve okolice in ji povedati, kako sodijo narodi vsega sveta o divškem sistemu, ki razsaja na Ruskem in ki ga predstavlja ruski car.

Nekaj vzvišenega je v elementarnem izbruhu ljudske nevolje, zgrajajoče se ob rekah krvi, ob človeških hekatombah padajočih v prid maloštevilne brezvestne družbe zločinskih izkoriščevalcev, bogatejših se ob bedi celega naroda. Toda proteste proti sprejemanju okrvavljenega carja povečuje še višja ideja solidarnosti svobodnejših narodov z zaslužnim in brez primere trpinčenim ruskim narodom. Izrazi te vzajemnosti, ki se ponavljajo in naglašajo v vseh protestih, so radostna znamenja in velikanski je njihov pomen; ognjeni protesti proti čaščenju carja so ruskega narodu porok, da ni osamljen v svojem boju za svobodo; vse, kar je resnično neodvisnega in za svobodo vnetega v Evropi, gleda na vprašanje ruske osvoboditve kakor na svojo zadevo in to daje ruski revoluciji tisto čudnovito moč, da lahko upa kljub vsakemu razočaranju, da se lahko bojuje kljub vsem porazom, da živi in napreduje kljub Sibiriji in ječam in vislicam.

Ena najslavnejših manifestacij te solidarnosti je bila v nedeljo, 25. m. m. v Londonu. Nepregledno množice so se zbrale na poziv delavskih in socialističnih organizacij na Trafalgar Square, kjer so bili postavljeni štirje govorniki odri in neštete zastave so vihrale, prapori s primernimi napismi do se bleščali v zraku, najboljši govorniki so razlagali namen in pomen velikanske demonstracije. Politikiarji kakor O'Grady in Roberts, Keir Hardie, Mac Donald, Hyndman in Queleh, vodje strokovnih organizacij, Jim Mac Donald, Ben Tillett, voditeljica delavk, Mary Mac Arthur, glasoviti pisatelji kakor Bernhard Shaw, Headingley in cela vrsta izven domovine živčih Rusov, med njimi nekdanji poslanec Aladin, so nastopili in tolmačili misli in občutke ljudstva. Z nepopisnim navdušenjem se je sprejela sledeča resolucija:

"V tem, ko pošilja današnji ljudski šod ruskega narodu bratske pozdrave ter izreka upanje, da se na Ruskem kmalu ustanovi konstitucionalna vlada in da doseže gibanje za politično svobodo svoj cilj, protestira šod kar najodlučnejše, da sprejemata kralj in vlada ruskega carja v imenu naroda Velike Britanije; šod izreka, da je njegova navzočnost tukaj pohujšljiva in da prihaja car, kar se tiče naroda, kot nepovabljen in nepozdravljen gost."

Kakor na Angleškem, demonstrira delavstvo v Franciji proti sprejemu tirana, v Italiji pa se pripravljajo vse politične in strokovne organizacije delavstva za protestno manifestacijo. Tako spoznava ruski narod, da ima enako čuteče brate po vsem svetu. Zbliževanje narodov napreduje z ovrjaskimi koraki, tiranija pleše na vulkanu.

Kakor največjega zločincea so peljali batjuško iz Kiela skozi Vitemov kanal pa v francoske vode. Sprejaj, zadaj torpedovke, na obrežju celi polki vojaštva, na vseh koncih in krajih tajna policija. Na suho zemljo se pa najmočnejši vladar sveta sploh ne upa.

V soboto ob 2 in 20 minut popoldne so došle ruske bojne ladje v Cherbourg. Pozdravilo jih je 21 strelav iz topov. Predsednik republike Fallières, katerega so spremljali zunanji, vojni in morarniški ministri, je takoj obiskal carja in njegovo ženo na jahti "Standard", oba sta šla na francosko križarko "Galilee", s katero je Nikolaj ogledal francosko eskadro. Potem je obiskal predsednika republike na oklopnjači "Verité". Tam sta imela poznejši sestanek, ki je trajal čez eno uro.

V mestu so socialisti, katerim občinski svet ni dal dvoranice za protestni šod, priredili veliko demonstracijo.

"Rd. Prapor".

STAR, PA SE ZMIRAJ POUČEN DOGODEK!

Interpelacija poslancev sodr. Johanisa, Jaroša in tovaršev.

Nek mož — ali je bil Turek, Grk in Perzijanec, tega ne vem, vem pa, da je bil pristaš stranke red, resnično ljuben in važen v govorjenju in ravnanju — mi je pripovedoval:

"Razsoda, da, se je tistega anarhista, tistega nesramnega, obsodilo na smrt, je bila seve povsem pravična. Potreba je, da se varuje red in ljudska družba. Kaj naj se trpi, da bi se o vsem domilo, o vsem nasprotno trdilo, o vsem kritiziralo? No, saj so vendar zakoni zato tukaj, da se jih spoštuje in po njih ravna. Večne resnice so, ki se jih more uveljavljati, pa četudi s pomočjo vešal."

"Hm, ta novodobar je pridigal tako-le modrost: ljubezen med seboj in napredek; to so prazne besede, ki jim ne zaupam. Za našo staro in vse častivredno vero je imel le posnehi. Spadal je med tiste, ki mu ni bilo nič svetega; imel ni spoštovanja do ničesar in nikogar. Hodil je okrog v družbi kmetov, ribičev, delavcev, ki jim tudi ni nič svetega, in govoril jim je o stvarih, ki so zelo sumljive. Večerjal je skupaj z njimi, s takimi bando — z ljudmi pa, ki so izobraženi, modri, ki imajo stalne dohodke, denar, zemljišča, da, s takimi ljudmi on ni občeval, teh se je izogibal. Ubogo ljudstvo je zapeljeval. Zdravil je — proti zakonom — bolne in ranjene. Pa še več! Ta goljuf je celo z neko čudno močjo mrtve iz grobov klical in ljudstvo motil z napačnim imenom in napačnim delovanjem. Pravil je, da je tisti, ki ni bil."

Hodil je okrog in pravil: Pojdite za menoj — enkrat v mesto, enkrat na polje."

"Povejte mi, ali ni to punta-nje, ali ni to ščuvanje na državljansko vojsko, na sovraštvo med občanmi?"

"In videti je bilo, kako so k njemu prihajali vsemogoči ljudje, ki žive v večni zmoti, ljudje, ki spe v jarkih ali v jamah, eden hrom, drugi gluh, tretji obvezan na glavi, četrti poln mehučjev po telesu. Pošten človek se je z grozo umaknil v hišo, ko je ta čarovnik šel s svojim spremstvom po cestah."

"Enega dne, bila je neka slavnost, — ne vem že, kaj je pravzaprav bilo — vzel je ta človek bič in s krikom ter na najsurovejši način je začel izganjati kramarje iz veže tempeljne, dasi so imeli vse pravice prodajati vernikom v tej veži! Duhovni so jim dali te pravice, ker so dobivali od skupnička del čistega dohodka."

"Da, tudi za neko dvomljivo žensčino se je potikal; hodil je in pridigal, zavrgoval je družinsko življenje, vero, red, bil je proti morali in proti lastnini. In ljudstvo je šlo za njim, polje pa puščalo neobdelano. Nevaren človek to!"

"Napadal je bogatine, povznaval revne. Trdil je, da so vsi ljudje enaki in da so bratje, da to ne gre, da bi bili oni veliki gospodje, drugi pa nizki hlapei, da plodovi zemlje pripadajo vsem. Kar pa se tiče duhovnov, no, na te pa je imel posebno naperjeno! Te pa je strastno napadal! Proklinjal jih je! in to kar javno, na cesti!"

"Vse to spričo bosih in umazanih klatežev: Čas je že bil, da se je skončalo. Zakoni so bili za ta slučaj jasni!"

"Na križ so ga pribili!"

— Te besede so me pretresle, izgovorjene so bile s sladkim, svetohlinsko zvonečnim glasom. Vprašal sem ga:

"Kdo pa ste?"

Odgovoril je: "Ime mi je Elegab, cerkveni pisar po poklicu."

Vprašal sem dalje:

"O kom pa ste mi pripovedovali poprej vse te strašne reči?"

In odgovoril je:

"No, o tistem potepuhu, ki so mu rekli, da je Jezus Kristus!"

Viktor Hugo.

Martin Kondare je povedal Sakiseru v New Yorku na uho, da bo "Proletarec" propadel. Ampak moti se Kondare, Sakiser in njegov kulij urednik Zmagostri, ki je ponižno sendviče pa piše revolucionarne članke v skebskem listu. — O ne, Proletarec še ne bo propadel, dokler ne propadejo ljudje, ki ga čitajo in podpirajo.

Še bo pisal o Biznisi še — Sakiseru in Kondare!

Če se govori o umazanosti časopisa, potem moramo pred vsem omeniti Glas Naroda, list brez principov in brez programa, ustanovljen samo v povzdigo šifkartašarije.

Dolgo so kuhali pri Glasu Naroda, predno so skuhali odgovor na naš članek: Skrbimo zase. Da bode odgovor tak, smo vedeli prav dobro, ker ni Glas Naroda nikjer dobili tam, kjer bi se imelo pričeti resno delo.

Sicer je pa značilno to, da je Glas Naroda čakal z odgovorom tako dolgo, da je prišel v uredništvo Martin Konda. Zares lepo prijateljstvo in lepa pomoč. Pa si bodo že še v lašeh, kajti Glas Naroda neče, da živi še kdo razven njega, Konda pa prav tako.

Če govorimo z obžalovanjem o listih, tiskanih v slovensčini, se nehoti spomniti na Glas Naroda, katerega program je: vse v povzdigo šifkart.

Sicer bomo pa sto trdko enkrat temeljito in občutno obratunali!

Konda si je dal napisati v svojem glasilu, da gre domov. V Kondovem življenju je to res najvažnejši korak, ki je vreden, da pride v javnost. Tako delajo tudi meščanski in špiserski listi. Čudnega ni pri tem torej nič.

Neki ljudje se zaletujejo v Proletarec, češ, da nepravilno

napada neko Zvezo. Mi smo radovedni, kje so bili tisti ljudje tedaj, ko je Glas Svobode nesramno in lažljivo napadal S. N. P. J. Seveda, svoboda lahko delajo, kar hočejo, — je vse v najlepšem redu in opravičeno. Nič čudnega!

Dopis.

La Salle, Ill.

Cenjeno uredništvo Proletarca: — Jaz bi se sploh ne bil nikdar oglasil na dopis J. Pirea, ko bi on odgovarjal v kakem klerikalnem listu na "vsekozi stvaren in resničen članek Proletarca: Skrbimo zase. Ker sem pa to čital v popreji socialističnem, zdaj pa svobodomiselnem listu Glas Svobode, se hočem oglasiti tudi sam in povedati par svojih misli."

Strinjam se popolnoma s člankom "Skrbimo zase". Da je tekla kri, je gotovo obžalovanja vredno. In da so jo povzročili tisti organi, kateri so postavljeni, da varujejo ljudstvo, je zopet vse graje vredno. V tem smo edini vsi — tudi naši sodrugi v starem kraju.

Ampak največ takih in podobnih grehov zakrivi nepotrebno narodnakarstvo, katero shujša maso. Narodnakarji so tisto zlo — pa naj bodo potem slovenski, nemški, ali kateri drugi. Če se sicer sovražna nemški in slovenski narodnakar sestane, bodeta gotovo edina v jedni točki: udarila bodeta skupno po socialistih. Če se sestane narodnakar in klerikalec, bodeta gotovo edina, do bodeta udarila po socialistih in svobodomislecih. Če socialisti in svobodomislec pravijo edino pravo resnico, da je bog tak, kakor si ga kdo napravi, bodo zopet vsi proti obema.

Zato je pa treba premisliti malo, predno pomaga svobodomiselnim list tistim, kateri so njegovi in naši sovražniki.

Tudi ni prav, da se blati spomin umrlega F. L. Med njim in med ljubljanskimi žrtvami je velikanska razlika. Bolan biti, brez denarja, brez dela, brez strehe — kam naj pa gre tak človek? Tisti, ki bi mu lahko pomagali, mu ne pomagajo, tisti pa, kateri bi mu radi, mu pa ne morejo, kajti kapitalizem tišči — odira, da niti sami niso v boljšem položaju. Smrt vsled narodnostnih hujskarij — ali pa smrt in pomankanja — obupa — to je nekaj povsem drugega.

Tudi se upije: doli s Proletarcem. Kaj se bode pa doseglo s tem, če preneha Proletarec in Glas Svobode? Nič — veselili se bodo tisti, kateri žele smrt obema. Zgubilo se bi pa veliko. Že danes si nasprotniki obeh manejo roke rekoč: naj se le med seboj pokolje-ta. Dobiček bode v resnici ostal tistim, kateri se danes vesele tega boja. Že zdaj jim žare obrabi, ko sta oba lista v najlepšem boju in na najlepšem potu nazadovanja.

Sodrugi, zapomnite si to: zguba jednega ali drugega lista bi pomenila zguba za nas, pogin svobodomiselnosti in socialistične misli med nami za dolgo vrsto let. Delujmo rajši za to, da se v Chicagu pomirijo in da začno pisati v prilog drug drugemu. S temi boji se ne koristi drugim kot nasprotnikom, škodli pa samemu sebi. Oba lista lahko živita. Proletarec naj bode socialističen list, kot je bil do zdaj, Glas Svobode pa svobodomiseln — to bode oster meč za naše nasprotnike.

John Puček.

Za Conemaugh, Pa.

Prihodnja seja slov. soc. kluba št. 3 se vrši dne 5. septembra ob uri dopoldne v prostorih sodr. Jos. Brieljina na tretji cesti v Conemaugh, Pa.

Listu v podporo.

Dragi urednik: — V nedelje 15. avgusta smo sedeli pri južini pri sodrugu Johnu Kravanja in smo se pogovarjali o M. v. Kondi in njegovem listu ter napadih, katere pošilja teden za tednom na naše chicaške sodruge. Prišli smo do zaključka, da najbolj pomagamo s tem, da darujemo vsak nekaj za Proletarec. To bode Kondata najbolj zbudilo. Darovali so sledeči: John Kravanja 35 et., Nace Ziemberger 50 et., Tone Komac 25 et., John KKajž 25 et., Andrej Kravanja 25 et., John Stegu (stari) 20 et., Joe Bruder 10 et., John Pivk 25

et., Frank Pivk 10 et., Steve Mrass (bučer) 25 et., Martin Pirec 25 et., Joe-Orel 10 et., John Kraševce 12 et., Frank June 20 et., Louis Vojska 10 et., Pavel Dolene 10 et.

Iz Colorado City, Colo., sta darovala: D. Pogorelec \$1, Franc O. razen 25 et.

John Bajt, Frisco, Cal., 50 et. Hvala vsem darovalcem.

NAPRODAJ

je GROCERJA obstoječa 12 let in pripravna posebno za Slovence ali Hrvate. Proda se takoj. Na tančeneje se izve pri upravnisti tega lista. — 3x

ROJAKI V CHICAGO

POZOR! POZOR!

Jesen se bliža, za njo pride zima. Če se mislite seliti, storite sedaj, ko je čas zato!

Tudi s premogom ne odlašajte. Sedaj je premog še po ceni, a m bo tega dolgo, ko bodo cene poskočile.

Vse to vam preskrbi točno in hitro FRANK UDOVIČ, slovenski Expressman.

Oglasite se takoj!

FRANK UDOVIČ,

539 W. 18 St., blizu Blue Isl. av. CHICAGO.

Domača oštarija.

Podpisani naznanjam, da točim turno domače vino in dobro pivo. Na razpolago imam tudi prostorno

DVORANO

za veselice, za svatbe in seje.

Za obilen obisk se priporoča

FRANC ČEH,

568 So. Centre Ave. Chicago

Halo, Johny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, ta kjer je največ zabave. Ali še ne veš, da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,

590 So. Centre Ave., Chicago,

MODNO OBUČO

za moške, ženske in otroke dobiš vedno po najnižjih cenah pri

Kapper's

Največja trgovina z obučo na zapadni strani,

cor. West 18th & Wood St.,

Chicago, Ill.

Aka hočeš dobro naravno vino pij oglasil se pri

JOS. BERNARD-

620 Blue Island Avenue

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

Najboljše in najfinejše obleke so po nizki ceni na prodaji pri H. SCHWARTZ,

16-18 N. Halsted St., Chicago

Velika zaloga klobukov, čepic, vlvjev, perila in kovečkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, do darilo.

POZOR!

Podpisani naznanjam rojkom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro vsko.

Se priporoča

John Mladic

825 Blue Island Av. Chicago

I. STRAUB

URAR

336 W. 18th St., Chicago

Ima večjo zalogo ur, verižic, nov in drugih dragotin. Izvršuje vsakovrstna popravila v tej stroki zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

Društvene regalije, kape, prekrasni bandera itd.

za slovenska društva najbolje preda

Emil Bachma

580 So. Centre Ave., Chicago

BODAŠI V PRAVI LUČI

VI.

Šečen vihar je divjal po čiš-
kih ulicah. Ostra burja je po-
nosila ob cestnih voglih
v zamete, drugod je pa
raznašala in jih v manj-
in večjih kolobarjih dvigala
vzduh, da jih kasneje zopet zno-
kupe. Vihar je tulil z vso si-
vili, zvijačjo kot kot parna pi-
stola in tulil kot tromba auto-
mobilov, ki drvil preko hiš. Podiral
prizor in telefonično drogo-
in trgal je raz hiše težke na-
pne plošče in jih nosil kot pa-
po zraku, dokler jih ni tre-
ob kakšni vogel s tako silo,
se se zdrobile na drobne kosce.
so bile prazne. Vsakdo je
zavetja pred viharjem, ki
svojimi mogočnimi sunki prodi-
skazi kožuh ali debelo suknjo
kože.

V vinarni na Blue Island cesti
pri mizi poleg biljarda sedele
kesebe. Tasti, zet in Kubie.
bil mlajši, golobrad in
hoten fante. Pred nekaj mese-
je po francosko posloval od
ameriških dragonev, ker po dve-
nem službovanju ni prišel do
trajtarja. Obesil je vojaško
kaj na klin in prišel v Chic-
da podpira tasta in zeta v
ju rokavniški obrti in piše za
revolverčasniki.

Na mizi je stala buteljka rislin-
pred tasto pa običajna stek-
nica konjaka.

"Na pogibelj socialistom," je
govoril Kubie. "Smrt S. P.
J. v peklu z vsemi svobodomi-
da jih bodo peklenski
pri živem telesu, drli na
in sčipali z razbeljenimi kle-
ami."

Trojica je dvignila čaše, vin-
kapljica se je zaiskrila ob
kričnem svitu in zglinila v
njih grlih. Tasti je pa vinsko
kapljico se zabelil z glažkom ko-
jaka, ktereja je tako naglo
mil v sebo, da se je bilo bati,
da konjakom zgine tudi gla-
v v širokem grlu.

"Nehaj z frazami," je sarkas-
no dejal tasti. "Fraz: smrt,
kel, pogibelj itd. nas ne prive-
do cilja. Ti vedno govoriš,
kaj nasveti, žanjemo pa blama-
Ti golobradi fantiči si zakrivil,
smo pred ameriški Sloven-
zavrknani kot podli denu-
tisti, Judeži in Efižanti, ne da
dosegli kakšen uspeh. Napisal
ovadbo na glavni poštini urad v
Washingtonu za mojega zeta. In
sultat? Socialisti imajo zdaj v
lah dokaz — črno na belem, da
no hinavci in spijoni!"

"Le tiho," je siknil Kubie in
tal raz svojega sedeža, da bi
bi slabotni in majhni osebi
mal malo več dostojanstva. "Mar
jaz svetoval tvojemu zetu,
ki zgubi koncepte za ovadbo?
bi ni zmet mene poučil, da mora
list imeti 300 naročnikov,
prosi za drugi razred poštne
biljatve? Ali ni zet svetoval, da
za besedo socialističnih zapli-
besedo humbug v oklepajih,
da bi pri vladi bolj vleklo?"

"Nehaj, sraka golobrada," je
rekel tasti. Oči so se mu izbuli-
z desnico je segel po konjaku
v naglici in sveti jezi napra-
tako globok požirek, da se je
kazalo dno v steklenici.

"Kdo je sraka golobrada?" je
prašal Kubie in vdaril z malo
čičico ob mizo. "Ti inportiran
opsar, ki si tako zelen, da še
ameriško kašljati ne znaš, boš
ne obkladal z priimki?"

"Prosim vaju, mirujta," je za-
vil zet. "Gostje nas opazujejo,
di natak naras gleda in njego-
pogledi ne obetajo nič dobrega,
to se ne pomirita. Pogovorimo
priateljsko in izdelajmo na-
da bomo lažje oskubili ame-
ške Slovence in živeli udobno v
rezdelju. Natak je pristavil
smeje, "buteljko konjaka in
za."

"Prav imaš, govorimo kaj pa-
stnega," je segel vmes Kubie.
t je pa nekaj zamrmral, gla-
se je podobno latinski besedi
tamus". Bilo je pa tudi lahko
drugega, ker je trojica živela
prejiru z latinščino.

Po kratkem molku, ko si je tro-
ta privezala dušo z vinom in
njakom, je spregovoril zet.

"S takovimi satanskimi načr-
smo do sedaj dosegli le ma-
kustne uspehe. Kaj pomaga, če
di napravimo razpor v glavnem
boru S.N.P.J., če oblatimo vse
ialiste in svobodomislice, ko
je molzna kravica ušla iz
era."

"Pametno govoriš," je rekel
Kubie. "Ustanovimo novo je-
noto, zvezo. V začetku bo dajala
malo nileka v podobi ameriških
bankovev. Po dveh, treh letih
bomo pa že želi, da bo veselje."

"Kubie oprost, če sem te raz-
žalil," je z medenim glasom pri-
šel tasti. "Nisem vedel, da imaš
v golobradi buči toliko možga-
nov."

"Ustanovimo podporno zve-
zo," je predlagal zet. "V Chicagi
bo že šlo, če ne gladko, pa trdo.
V to zvezo bomo pobrali pri usta-
novitvi stare, bolne ljudi, kateri
noče sprejeti nobena podporna
jednota v Ameriki. Ti zvezi se
bodo pridružili častihlepni neza-
dovoljnejši iz drugih jednot, ki se
tam pulijo za odboršniška mesta,
pa jih ne dobé, ker niso bistré
glave. Tako bomo imeli začetek."

"Dobro je, kar si povedal," je
glasno spregovoril Kubie. "Po
mojem skromnem mnenju pa mo-
ramo nabirati take člane za našo
jednoto, ki so takrat "kunštni",
ko jim je pijača v gostilni razgre-
la možgane. Pridušati se morajo,
kedar so bolni od pijače, da ima-
jo knjigovodstvu v mezinu, dasi
nevedo, da je 1x1=1. S takimi
tepci bomo imponirali oslom,
ktere bo lahko pridobiti za našo
stvar, ker se bomo klanjali njih
neumnosti, da jih bomo tem lažje
odrli. Vi dva se smejita! Zakaj bi
ne pritrjeval tepcu, ki ima debelo
mošnjo denarja, če vem, da ga
lahko osušim za denar, če hvalim
njegovo neumnost."

"Ha, ha, ha," se je zarežal
tasti. "Golobradee, kdo bi mislil,
da imaš toliko soli v glavi. Moja
glava je osivela, brke nosim po-
barvane, a pred teboj snapem klo-
buk z glave. K tebi morajo stari
in osiveli ljudski sleparji v šolo.
Ti si kralj sleparjev."

"He, he, he, hi, hi," ... se je
krohotal zet. "Ali nisem rekel, da
bodeš še prijatelj? Ne vem, za-
kaj bi se mi rojeni ljudski slepar-
ji prepirali med seboj? Ljudstvo,
neumno ljudstvo naj se prepira,
bi bomo pa želi in izželi to ljud-
stvo, ki verjame nam. Mar nam
je jednota. Po treh letih lahko
vse zaspi mirno, če smo obrali čla-
ne do kostij."

"Glej," je prišel prilizeno
Kubie. "Na tiskovinah jih boš ti
— zet odril in izžel takoj. Ra-
čunil boš lahko petkrat toliko
kot so tiskovine v resnici vredne.
Meni boš dal tudi svoj delež. O
tem ne dvomim, cigan cigana ne
oslepari, ker ima cigan tudi svo-
jo moralo."

"Ali sem že kdaj kakšnega
cigana osleparil?" je ježno spre-
govoril zet. "Do sedaj sem le o-
sleparil poštene ljudi. To boš pri-
znal meni dragonče."

"Kaj blebetata?" je zahrešal
tasti. "Cigani, sleparji smo vsi
trije. To povem med nami, ko nas
drugi ne slišijo. Predvariti je pa
treba, da ljudje ne zvohajo, da se
je nova zveza rodila v možganih
treh notorčnih sleparjev."

"To sem hotel reči tudi jaz,"
je kimaje pritrdil Kubie. "Da
ljudje ne spoznajo naših namenov
in načrtov se ne smemo ob usta-
novitvi potegnati za plačana od-
borniška mesta. Ostanimo ob u-
stanovitvi v zadnji, še le na prvi
konvenciji, počasi pokažimo svo-
jo barvo tako spretno, da nas
nihče ne bo sumil za sleparje. Na
drugi konvenciji bodo pa knjige
in blagajna že v naših rokah. To
bo življenje."

"Bravo, živijo," sta zaklicala
tasti in zet ob enem.

"Glažek konjaka vsakemu ...
živela ljudska neumnost," je po-

rogljivo zaklical zet in z denar-
jem bahato zaženketal v žepu.

"Živeli tepeci, ker o njih živi-
mo," je sekundiral tasti in zgra-
bil je za glažek konjaka, da ga
pokoplje v gomili žganja.

"Živi ... vijo ... živijo," se
je opletal jezik Kubie, ko je
krečvito držal v rokah glažek
konjaka. "D. . . d. . . doli s pošte-
nimi ljudmi ... ži ... ži ... živeli
slo ... slo ... slo ... slovenski
triumvirat sleparjev in humbu-
garjev ..."

TU JE VZROK.

(Stavkokazom v prevdarek.)

Osebe značaje:

Nadzornik, parne žage.
Jack Black, stavkokaz.
Joe White, unijec.

(Nadzornik sedeč v konfort-
nem naslonjaču čita časnik. Usto-
pi Jack Black, stavkokaz, se od-
krije ter zarudel mečka klobuk
pred seboj.)

Black (z boječim tresočim gla-
som)—Dobro jutro, sir, videl sem
oglas v listu, da potrebujete stro-
kovnega delavca na žagi; oglašil
sem se, če bi dobil delo.

Nadzornik:—Well, kaj zamo-
reš delati na žagi?

B.:—Oh, jaz mislim da zamo-
rem delati kar hočete in potre-
bujete.

N.:—Well, kako to misliš, da
zamoreš?

B.:—Jaz pripadam k "Young
Men's Christian Association" in
sem sposten; delal sem prej v
North Bend (Wash.) pri veletre-
govcu z rezanim lesom; ta je e-
den izmed "trustees" ondotne
Metodist cerkve; on je rekel, da
sem bil "all right."

N.:—To je vse prav, pa ali i-
maš kako priporočilo?

B.:—Yes, sir. Imam ga. (poda
nadzorniku.)

N. (čita glasno): — Prosilec
Jack Black je vstopil v službo pri
naši Lumber Company ob času,
ko je bila stavka za povišanje
dnevne mezde in skrajšanje de-
lavnika na 9 ur na dan, ter ostal
ves čas mej stavko lojalen pov
naši volji in svojemu poslu. On
je priporočila vreden in dober
mehanik ter vedno udan svojemu
delo-lastniku.

(Podpis) Fox Bros.

North Bend, Wash., jan. 5 '08
(poda Black-u papir nazaj) Well,
za koliko pa bi delal na dan?

B.:—Jaz bi delal za vsako pla-
čo, kakoršno ste mi privolji dati
od pričetka, seve, kasneje, če vam
bodem povolji in previdite, da
sem več plače vreden, mi pa po-
višate.

N.:—Well, oglašil se zopet čez
eno uro.

B.:—Hvala, sir, bodem. (Odi-
de.)

N. (govori sam s saboj): —
Well, smejati se človek mora nad
takimi tepci kakošnji se nam po-
nujajo in za vsakovršne plače.
Najbolje, kar moremo storiti za-
nje je, da jim ustrežemo željo in
tako ne pokvarimo njih poniž-
nih želja in skromnih zahtev, s
čemer so popolno zadovoljni.
(Ustopi Joe White, unijski de-
lavec.)

White (samozavestno in pogum-
no):—Dobro jutro. Videl sem
mej oglašil, da potrebujete stro-
kovnega delavca na žagi; prišel
sem vprašat za to delo.

Nadzornik:—Da, potrebujem
moža. Česar zamoreš izvrševati?

W.:—Vse kar pride pod roke.

N.:—Hh, imaš kako priporoči-
lo?

W.:—Yes, tukaj je (poda svo-
jo unijško karto nadzorniku.)

N.:—To ni nobeno priporočilo.
Ta karta ne potrjuje tvoje volje
do dela.

W.:—Ta karta pomeni, da za-
morem delo prav in točno izvr-
šiti.

N.:—Well, za koliko pa bi ho-
tel delati na dan?

W.:—Unijško lestvico.

N.:—Unijško lestvico. Kaj po-
meni to?

W.:—To pomeni, plačo s kate-
ro se zamore spodobno preživeti
in kakeršno naša unija pripozna.

N.:—In koliko je to?

W.:—Tri dolarje na dan, ali
\$18 na teden; ceneje ne delam.

N.:—Well, obžalujem da te ne
morem sprejeti v' delo, ker jaz
ne plačem več kakor \$12 na te-
den.

W.:—O, tako, Ti ne gledaš po
delavcu. Ti hočeš konja.

(Odide Joe White.)

N. (govori sam s saboj):—Hm,
ti unijci niso nevedni, zahtevajo
celo da se jih respektira in plača
kolikor oni zahtevajo. Hvala, da
se še dovolj tepeev nahaja, ka-
kor je oni od Y. M. C. A., kate-
re bodemo po naši volji izrablje-
vali nadalje, in dokler se bode
dalo, vsaj so zadovoljni z vsem,
česar dobe.

(Vstopi v novč Jack Black,
stavkokaz.)

B. (boječ da se zameri):—O-
prostitute gospod, prosim kedaj bi
me zamogli sprejeti v delo, gosp.
nadzornik?

N.:—Well, ti lahko pričneš ta-
koj jutri zjutraj, ob sedmi uri,
in jaz bodem že sprevidel, kol-
ko ti bodem zamogel plačati.

B.:—Thank you, sir, (odide.)

N. (sam s saboj): Well, res je,
da imajo ti unijci več pameti v
eni minuti kakor oni drugi cel
meseč. Res je tudi, da je eden u-
nijec boljši kakor trije garjevi
petolizniki, ampak jaz jih bodem
sprejemal in izrabljal dokler se
bode dalo in kar se bo dalo, in
dokler bom mogel, koga najti, in
dokler bodem živ, in — punk-
tum.

Nejaz.

Delavci — tovariši! Zavedajte
se, da je edino "Proletarec" tisti
list, ktereja pišejo in vodijo de-
lavci ZA DELAVCE! Pridobite
mu torej novih naročnikov, da bo
čimprej začel izhajati na 8 stra-
neh. Na delo torej!

Telesni odpor.

Dostikrat se vprašujemo, kako
je to, da se nekateri ljudje le ma-
lokraj dobro počutijo, dočim se
drugi uspešno upirajo vsem bole-
nim. Čisto naravno je, da tisti,
ki so sposobni ohraniti svojo moč,
ne postanejo žrtve navadnih bo-
lezni. Kadarkoli zapaziš, da ti
moč peša, začni piti Trinerjevo a-
meriško zdravilno grenko vino in
ga uživaj, da ti telo pridobi prej-
šnje moči. To zdravilo deluje na-
ravnost na prebavila in jih uspo-
sobi, prejemati in prebavljati vsa-
ko hrano. Če ti jed ne diši kakor
po navadi in če si slab, hitro utru-
jen, če imaš težave po jedi, če te
glava boli, če si omotičen ali zaba-
šan, uživaj Trinerjevo ameriško
zdravilno grenko vino. To ti hitro
donesi ilajsko. V lekarnah. Jos.
Triner, 616—622 S. Ashland Ave.,
Chicago, Ill. I

Slovensko-angleška slovnica,
slov. ang. tolmač in angl. slovar
za samo \$1. — pri V. J. Kubelka,
9 Albany St., New York, N. Y.

POZOR!

Mogoče kdo misli, da v Chicagi ni dobili
takega mesa kot v stari domovini. Ampak to
je zmot!

Pri meni se dobi: domače klobase, domače suho meso, žive kokoši
čiste kokoši in meso vse vrste. Cene najnižje, blago najbolje.

MIHAEL LACKOVIČ, 376 W. 18th St., Chicago.

Slovencom in Hrvatoma!

namenjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke, po najnovejšem kroju. Unijsko delo; trpešno in lično
V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k epa.

daji v delokrog oprave — oblek.

Pridite in ogledajte si našo izložbo.

Z vsem spoštovanjem

Ob počitnicah, ko ste doma, je najlepša prilika za fotografiranje družine ali otrok.

izkušeni fotografist izvršuje za
primerno ceno naj boljša dela.
Pojdite tje.
391-393 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.
TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Slovinci Pozor!

Ako potrebujete obleke, klobuke, srajce, krava-
te, ovratnike ali druge potrebne reči za moške -- za
delavnik i praznik, tedaj se oglasite pri meni, kjer
lahko govorite v svojem materinem jeziku.

Čistim tudi stare obleke in izdelujem nove po
najnovejši modi in nizki ceni.

JURAJ MAMEK. 581 Center Avenue,
blizu 18. ul., Chicago

ZEMANOVO "GRENKO VINO",

je najboljšo zdravilo svoje vrste, izvrstno sredstvo proti bole-
nim želodca, črev in ledvic, čisti kri in jetra. NEPRESEGLJIV
LEK ZA MALOKRVNE ŽENE IN DEVOJKE.

Izdelano iz najboljšega vina in zdravilnih zelišč.

ZEMANOVA "TATRA",

želodečni grenček. Tatra je izdelana iz zdravilnih zelišč tatran-
skega gorovja, zdravi živčne slabosti, podpira lahko prebavo
želodčev in se je dobro obnesla proti bolestim revmatizma.

Dobiti v vseh slovenskih salunih kakor tudi pri izdelovalcu
teh najboljših zdravil.

Prodaja na debelo in drobno najboljša Californijska vina.

B. ZEMAN, 777 Alport Street,
Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh

brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)

Ozdravim vsacega, kdo trpi na Varicocele, Strieturi. Dalje
ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, vodo-
nico in boleznit tisočih se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že veliko svote
zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, po-
kazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov
brezuspšno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim
ozdravim vspešno.

Za nevspešno zdravljenje ni treba plačati — le za vspešno.

Ozdravim pozitivno: želodečne bolezni, pljučna, na jetrih
in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.

Tajne moške bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne onemoglosti,
slabost, zguba kreposti, napor, zastrupenje in zguba vode. Pljuča, naduho,
Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim z mojo najnovejšo metodo.

Ženske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupljenje
in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline. — Močni tok in
druge bolezni. Prišče in svetuje zastoj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Urađuje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raz-
nih neopojnih pijač.

62-64 Pisk St. Tel. Canal 1405

DR. F. J. PATERA

Ordinuje: na sevrozup. voglu Ashland
in Milwaukee Ave.

od 12. do 3. ure popold., od 7. do 8.
ure zvečer pa ob torkih in petkih
Telefon Haymarket 50.

POZOR!

POZOR!

Ste že brali povest Jungle?

Jugosl. del. tisk. družba, bo v kratkem izdala povest, ki je izha-
jala pol drugo leto v "Proletarcu" v LEPO VEZANI KNJIGI.

Knjiga bo obsegala nad 400 strani zanimivega čtiva iz amer.
delavskega življenja.

Povest je zajeta iz življenja čikaških klavnic in je pisana po zna-
nem autorju Upton Sinclairu, ki je dal dovoljenje za slovenski pre-
vod.

"Jungle" je največji roman 20. stoletja!!!

Ker je število izdaje zelo omejeno, se prosi vse tiste, ki hočejo
naročiti knjigo, da vpošljejo svojo naročitev prej ko mogoče, ker ina-
če bi bilo prepozno.

Cena knjigi se naznani pozneje. Naroča se pri upr. Proletarca,
587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

JUNGLE

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.)

Angleški pisatelj Upton
Sinclair Z avtorjevim
dovoljenjem prevaja
Ivan Kaker.

(Konec)

Stroj dela brazde, sadi vanje krompir in jih zopet zasipava, in v enem samem dnevu se obdeli in nasadi s krompirjem nepregledna njiva. Zopet drugi stroj na elektriko koplje dozorel krompir iz zemlje in polni objednem že pripravljene vreče. Na enak način se postopa z vsako drugo vrsto poljskih pridelkov. Jabolka in pomaranče se trgajo s stroji, krave se molžejo z elektriko, — in vse to se vrši tujatam že danes, kakor veste. Očrtal bi Vam rad žetev v bodočnosti, h kateri prihaja na milijone srečnih ljudi v poletnih počitnicah s posebnimi vlaki, in vsakemu je odkazano njegovo delo. Primerjajte potem z vsem tem današnje obupne borbe za obstanek naših neodvisnih malih kmetij, ki jih zahteva današnji sistem; tu je priklenjen mračen, izdelan in neveden mož skupaj z rmeno, suho in otožno tovaršico, in oba se mučita na polju od štirih jutraj do devetih večer. Otroci morajo delati, čim začnejo tekati. Kopljejo zemljo z najprimitivnejšim orodjem, in odrezani so od vsakega znanja, vseh nadej, vseh dobrot vede in iznajdb, od vseh duševnih zabav, vpreženi v verige vsakdanjega boja za obstanek vsled sramotnega konkurenčnega dela, — a v zvezi vsemu temu so vendar še ponosni na svojo "svobodo", ker so prekratkovitni, da bi opazili na sebi verige."

Dr. Schliemann je za trenotek utihnil. "In potem?" — je nadaljeval — "primerjajte to neomejeno proizvajanje živil z najnovejšimi odkritji fiziologov", glasom katerih ima največ človeških boleznij svoj vzrok v neizmernem uživanju, in da je nadalje dokazano, da meso ni neobhodno potrebna hrana in da se gotovo težje proizvaja nego rastlinska živila, da je za pripravo mesa treba več truda in da je bolj izpostavljeno onesnaženju. Toda kdo pač hoče to razumeti, dokler grlu boljše diši!"

"Kako pa hoče socializem vse to predrugačiti?" je upraskala gospodična, ki je v prvi posegla v razpravo.

"Dokler imamo še mezno suženjstvo," je odvrnil Schliemann, "je popolnoma vse eno, je-li delo poniževalno in gnusno; kajti vedno je lahko dobiti ljudi, ki to opravijo. Toda z istim trenotkom, ko se bo delo izvrševalo posvobodni volji, se bo tudi plača za takova dela začela višati. Potem bodo propadle druge za drugo vse te umazane tovarne, in gotovo bo cenejše, da se zgradijo popolnoma na novo. Parnike se bo opremilo s kurilnimi stroji, nevarna industrijska podjetja si bodo mislila vse mogoče varnostne priprave, ali pa se bodo tam izdelovale druge stvari. Spremembe se bodo vršile v istem razmerju, v kakršnem se bo mešan industrijske republike razvijal umstveno in fizično do vedno popolnejše stopnje. Leto za letom se bodo stroški mesarskim izdelkom višali, dokler slednji ne bo vsakdo, kdor bo hotel jesti meso, prisiljen sam klati, — in nemara si Vi domisljate, da bo to trajalo dolgo? Pa preidimo k drugi točki. Kot nujno spremljajoči pojav kapitalizma v demokraciji je politična korupcija, in kot posledica civilne uprave po nevednih in zločinskih politikarjih se pojavlja ona strašna ljudska bolezen, katere zapade polovica našega prebivalstva predčasemu poginu. Ako bi se znanoosti tudi dovolilo v tej smeri kaj poskusiti, bi se vendar ne doseglo nič ali pa vsaj prav malo, ker večina ljudi sploh ne čuti več po človeško, marveč so le brezdušni stroji, ki se gonijo za koristi drugih. Živijo skupaj stlačeni v smrdljivih hišah in jim je usojeno, da segnijo v bedi. Pogoji, pod katerimi živijo, jim povzročajo strašne bolezni, ki jih ne zlečijo vsi zdravniki sveta. Od teh okuženih ljudi pa se razširja nalezljivi otrov na vse strani in v resnici zastruplja življenje nam vsem drugim. In ako bi tudi hotel kdo izmed nas, ki je obdarovan z velikimi talenti, v sebičnosti delati sam za se, — srečen bi vendar nemogel biti nikdar. Raditega trdim v najglobljem prepričanju, do morajo vsa medicinska in kirurška odkritja, ki se bodo v bodočnosti še posrečila, vedno ostati v manjši veljavi, nego pa uporaba tega, kar znamo že danes, — kadar bodo le enkrat brezpravni in zavrženi siromaki odločno zahtevali svoje svete pravice, pravico do človeka dostojnega življenja."

S temi besedami je doktor zaključil svoje razmotrivanje. Jurgis je opazil, da je mlada lepa gospodična, sedeča pri mizi, poslušala z isto zamaknjenostjo kot svoječasno on, ko je prvič slišal nauk socializma. Jurgis bi rad z njo govoril; kajti bil je gotov, da ga bo razumela. Pozneje pa, ko je družba že odhajala, je slišal g. Fisherja šepniti ji na uho: "Radoveden sem, ali bo Mr. Maynard tudi še v bodoče pisal o socializmu tako, kot je do zdaj."

"Ne vem, toda če to stori, je ničvrednejši!" se je glasil njen odgovor. — — —

Kmalu potem je napočil dan volitev. Ostudni politični boji so potihnili, in vsa dežela je z mrzlično radovednostjo pričakovala poročila o izidu. Jurgis in vsi ostali uslužbeni v Hindsovem hotelu so žlice komaj odložili, in že so tekli v veliko dvorano, katero je stranka za ta večer najela.

V dvorani je že čakala velika množica nestrpno, in telegrafski aparat na mizi je začel ropotati. Ko se je naznanil končni izid, se je pokazalo število socialističnih volilcev 400.000, torej prirastek za skoro 350 odstotkov v primeri k volitvam pred štirimi leti. In stem se je že dalo kaj napraviti! Toda strankin boj je bil odvisen od naznanila nadaljnjih volilnih izidov drugih krajevnih klubov, in vsakdo je seveda upal, da so se dosegli tudi tam lepi uspehi. Vsakdo bi rad čim prej zvedel število glasov, in slehern v dvorani se je nadejal, da bo končna svota izkazovala 6 do 7 ali po celo do 800.000 volilcev. Saj se je vendar prav sedaj moglo v Chicagi opaziti neverjetno naraščanje socialističnih glasov. Leta 1900 se je oddalo 6700 glasov, in sedaj 47.000. V državi Illinois je naraslo število v isti dobi od 9600 na 96.000. Lepo je bilo videti, kako je množica čim kasneje v tem večjem številu vrela v dvorano. Prečitala so se dohajajoča poročila o nadaljnjih izidih, ki jih je ljudstvo jemalo na znanje z gromovitim ploskanjem, — slišali so se kratki nagovori, potem zopet molk in — sledila so nadaljnja poročila. Potem so prihajale brzojavke o volilnih uspehih v sosednjih državah. Tudi tu se je pokazal krasen napredek. Glasovi v Indijani so narasli od 2300 na 12.000, v Wisconsinu od 7000 na 28.000, v Ohio od 4800 na 36.000. V glavni strankin stan so dohajala poročila, ki so jih odpošiljali navdušeni ljudje iz manjših mest; tudi tu so se v teku enega leta pomnožile številke nepričakovano povoljno: v Benedictu, Kansas, od 26 na 260; Henderson, Kentucky, od 19 na 111; Holland, Mich., od 14 na 208; Cleo, Okla od 0 na 104; Martius Ferry, O., od 0 na 296, in tako naprej. Cele kupe brzojav iz takih malih mest so prinašali v dvorano. Može, ki so te depeše čitali raz odra, so bili sami izkušeni bojovníki, ki so storili svojo dolžnost in z gorečnostjo pridobivali glasove ter mogli sedaj dajati k tem razveseljivim uspehom potrebna pojasnila: Quincy, Ill., od 189 na 831; tam je dal župan zapreti socialističnega govornika; Crawford County, Kansas, od 285 na 1975; Battle Creek, Mich., od 4261 na 10.184; — to je bil odgovor delavstva na združevanje meščanstva!

Potem so dohajala uradna poročila iz raznih okrajev in okrožij mesta Chicaga samega. Naj je že bil tovarniški okraj ali eden onih takozvanih "boljših" okrožij, razlike ni bilo skoro nobene, — vsepovsod se je število socialističnih glasov ojačilo. Kar pa je strankine voditelje najbolj presenetilo, je bil ogramni prirastek glasov

a) Fiziolog je učenjak, ki proučava fiziologijo, t. j. znanost o življenjskih pojavih na organizmih. — Prelag.

v klavniškem okraju. Klavniški okraj se je raztezal čez tri mestna okrožja, in število glasov v l. 1903 je znašalo samo 500, koncem istega leta pa 1600. Sedaj, eno leto kasneje, je znašalo 6300, in tako mogočna demokratska stranka se je odrezala le z 8800 glasovi. Pa tudi v drugih okrožjih je demokratska stranka nazadovala. Chicaga je dobila v socialističnem gibanju vodilno vlogo in postala za strako nezavzemljiva trdnjava. Pokazala je delavstvu pot!

Zdaj je povzel na odru nek govornik besedo, in oči 2000 ljudi se je uprlo vanj. Vsaka beseda je bila poplačana z glasnim ploskanjem in kliči odobravanja. Govornik je bil prej vodja mestne biralnice v klavniškem okraju, dokler ga ni pogled na vso to bedo in korupcijo spravil k zavesti, in je postal nato goreč pristaš socialistične stranke ter dal slovo mestni službi. Bil je še mlad, shujšane obraza, a živalne narave, in ko je roke kvišku dvigal, kakor bi hotel množico priganjati, se je Jurgisu zdelo, da je to človek prešinjen z resničnim revolucionarnim duhom. "Organizujte se! Organizujte se!" je donel njegov klic.

Ni imel pravega zaupanja v to ogromno naraslo število glasov, katero je stranka tako nepričakovano dosegla. "Ti ljudje niso pravi socialisti," je zaklical. "Volitve bodo minile, razburjenost se bo podelila, in ljudje bodo vse to pozabili. In ko spet pozabite vse in padete nazaj v brezbriznost ter zaprete uho novemu nauku, — bomo spet izgubili to večino, ki smo jo danes dosegli, in naši sovražniki nas bodo zasmehovali in zasramovali. Vse je ležeče na Vas; napravite trden sklep sedaj v prekipevalni navdušenosti zmage. Poiščite moža, ki so za nas glasovali, pripeljite jih s sabo na naše shode, organizirajte jih in napravite iz njih prave člane naše stranke. Ne bo nam vsak boj tako lahak, kakor je bil sedajni. Povsod v deželi bodo danes ponoči politikarji starih meščanskih strank preresetovali vzroke našega naraščanja in naravnali svoja politična jadra v ono smer, in nikjer ne bodo tako hitro pri delu in z večjo prekanjenostjo vrgli svojih mrež kot ravno tu v Chicagi. 50.000 socialističnih glasov v Chicagi spravi prihodnjo spomlad mestno upravo v naše roke. Potem bodo še enkrat poskusili varati volilce in uporabili bodo pri tem najbolj zavržena sredstva in razvijali najgroš korupcijo. Toda naj že počnejo, ko pridejo spet na krmilo, karkoli, — enega ne bodo storili nikdar, namreč tega, za kar so bili pravzaprav izvoljeni. Nikdar ne bodo izročili mestne uprave ljudstva v roke, ker tega sploh nikdar storiti ne mislijo. Vse, kar bodo storili, obstoji v tem, da bodo s svojo korupcijo odprli ljudstvu čim preje oči in dali naši stranki v Chicagi najlepšo priliko za rast in razvoj, kakoršne socializem v Ameriki še nikdar ni imel. Potem pa se bo pripravil prevrat, ki ga v njegovi silnosti ne more ustaviti ničesar več. Pojavil se bo s tako nepremagljivostjo in premočjo, da bo priklenil na naš prapor teptane chikaške delavce. Mi pak jih bomo organizirali, jih vodili in pripravljali na zmago. Potlačili bomo vsak odpor, nasprotneke potisnili v stran, in Chicago bo naša, naša, naša!"

Naši zastopniki.

La Salle, Ill.: John Puček.
Conemaugh, Pa.: Frank Podboj.
St. Louis, Mo.: Vincent Cainkar.

New York-Brooklyn: Feliks Kramarski.
Johnstown, Pa.: Math. Gabrenja.

Colorado City, Colo.: Drag. Pogorelec.

Chicago, Ill.: Mike Kulovec.
MATH. VERTAČIĆ, Box 107,
Rockland, Mich. za Rockland in okolico.

Jakob Dolenc, Box 3, Willock, Pa.

John Mesojedec, Box 337 Davis, W. Va.

Frank Črne, Cleveland, O.

Kdor želi biti zastopnik lista od

naših sodrugov naj nam to naznači, da mu pošljemo pobotne knjižice.

ZA CONNEMAUGH.

Slov. socialistični klub št. 3 v Connemaugh, Pa., ima svoje redne mesečne seje vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9 uri dopoldne. Prihodnja seja se vrši pri sodr. Mrlaku na Franklinu.

S socialističnim pozdravom
Josip Bricelj, tajnik.

Sodrug! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radniško Stržo", edini hrvatski socialistični list v Ameriki. Naročnina \$2.00 na leto. Naslov: 606 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

POZOR! POZOR!

NA

VELIKI IZLET IN PIKNIK

katerega priredi

Društvo Slovenia št. 44. Č. S. B. P. J.

v nedeljo, dne 5. Septembra 1909

V CENTRAL PARKU.

Začetek točno ob 2 uri pop. - Vstopnina 25c. - Dame v spremstvu proste.

Vzemite Blue Island karo do Central Park Ave., okrenite South peš do 31. ulice do Parku. Za dobro godbo in pestrežbo skrbi odbor.

IMATE SLABE LASE?
NEČISTO KOŽO NA OBRAZU?

M. Lenards tonic za lase

In Lenard's Cream prevredni vse to!

V zalogi imamo
tudi vse vrste
las in kit.

Pišite po cenik v slovenskem jeziku

M. LENARD'S, 548 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO, ILL.

— Staremu prijatelju, ki se je v dolgih letih izkazal, je treba ohraniti zvestobo. Kdor trpi za nadležnim prehladom, naj ne poskuša vsa mogoča in nemogoča sredstva, ampak naj si preskrbi takoj pristni "Pain Expeller". Naj se drgne z njim krepko po vratu, prsih ter stopalih in takoj bo dobro. Pain Expeller se lahko dobi v Ameriki po vseh lekarnah za 25 centov steklenica. Treba pa je paziti, da se dobi pristnega z varstveno znamko s sidrom.

Podpisana se priporoča Slovencem za mnogobrojen obisk, ker imava na razpolago dobrogostilno in dvorane.

Šajnek & Hans

587 S. Center Av Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

885 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

Valentin Potisek

GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejsne pijaše in se priporoča rojakom za obilen obisk.

KUPUJTE PRI

Albert Lurie Co.,

567-69-71-73 Blue Island Ave.

CHICAGO, ILL.

Velika trgovina z mešanim blagom.

Zmerne cene vsak dan.

G. Vokoun

559 W. 18 St.

Chicago.

Popravlja dežnike in pipe po primernih cenah.

POZOR!

Kadar se brijete stopite vedno v brivnico I. razreda, to je pri

Louis Polka,

461 W. 18th St., Thalia Hall Bldg.

CHICAGO, ILL.

Naročite se na

Slovensko-angleško slovnico,

Slovensko-angleški tolmač in

Angleško-slovenski slovar.

Vse tri knjige v eni stane le \$1.00 in jo dobiš pri

V. J. KUBELKA AND CO.

538 W. 145. St. New York, N. Y.

Primerno delo dobiš le, ako si zmožen angleščine.

SE LI BRIJETE SAMI?

Mi Vam oferiramo britve za \$2.00 izdelane najboljšega materiala, ki se prodaja za \$4.50. Nam zagotovi in prinese 100 novih odjemalcev tisočim družin, katerim smo prodajali od 1876—to je 33 let pod tvrdko Jos. Kralj. Vse iznašli, da so naše britve iz najboljšega materiala in da jih najbolj zadovolje. Vsaka britva je garantirana in mi damo v slučaju, ko komu britve po volji, damo popolno nadomestilo. Ni hude ne more oceniti britve, ki je ni rabil. Ker vemo, da so naše britve dobre, lahko tudi garantiramo. Cena tem britvam \$2.00. Brusiimo tudi stare britve, za kar rabimo 25c. za Chicago. Za izven mesta plačati 5c več za poštnino.

JOS. KRALJ,

417, 419, 421, 423 W. 18th Street

CHICAGO, ILL.

Dr. Wm. A. Lurie,

IZKUŠEN ZDRAVNIK.

Ordinuje: Anda's Drug Store, 631 S. Centre ave., od 11—12 po dnevi.
Drugi urad: 100 State St., Room 210, od 4—5 ure popoldne, izven mesta ne deluje.

Stanovanje: 1346 W. 22nd Street.

Telephone, Canal 656.

Delavci na prostem

izpostavljeni mrazu in vlačnosti se ubranijo dolgotrajni bolehanju za reumatizem in neuralgijo, ako rabijo

Dr. RICHTERJEV

Sidro Pain Expeller

ko čutijo prve pojave. Zdravilo odgovarja zahtevam nemških zakonov in ima oporekljiv rekord tekmolet.

V vseh lekarnah, in 50 centov, ali pa izdelovalcu.

F. AD. RICHTER & Co.

215 Pearl St., New York

Joseph Kratk

575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinjših vsake vrste.

Na debelo in drobno.

Sveži kruh in fino pecivo dobite v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radakov

623 So. Throop Street

Vozni tudi na dom

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON

s modernim kerličjem

Sveže pivo v sodkih in buteljicah in druge raznovrstne pijaše ter smodke. Potniki dobe čedno in dišave za nizko ceno.

Postrežba točna in isboma.

Vsem Slovencem in drugim Slovcem se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR

564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

M. Lacković

378 West 18th St., Chicago

MODERNO OPREMLJENA SLOVENSKA TRGOVINA Z JESTVINAMI

(GROČERJA.)

Najboljši riž, kava, čaj, mleko, sploh vsakovrstno domače in praznično blago vedno sveže po najnižji ceni na prodaj.

Na zahtevo razvažam blago na dom, za kar nič ne računam.

Leopold Sallie

ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zadevah

Auto Phone 6065.

Office Phone Main 3065

Residence Phone Irving

URAD: 27 METROPOLITAN

Severozap. ogel Randolph

in La Salle ulice

Stanovanje: 1217 Sheridan Road

HALO! HALO!

Kam pa? — Na sveže pivo in dobrega vina k

Frank Mladiću

611 S. Center Ave.

tam se bomo imeli po domače.

To je pogovor s ceste, ki priča o jem saloonu.

Frank Mladiću

611 S. Center Ave., Chicago

Dr. W. C. Ohlendorf, M.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelniki.

Izdravnika preiskava brezplačno.

Čisti je le zdavila, 647 in 649 East Ave., Chicago. Za dne ure: Od 11 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven mesta plačati 5c več za poštnino.